

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Lenka Strouhalová

Didaktická pomůcka

Olomouc 2017

vedoucí práce: akad. soch. Tomáš Chorý, ArtD.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

V Olomouci dne 20.4. 2017

podpis

Děkuji akad. soch. Tomáši Chorému, ArtD. za odborné vedení a cenné rady během zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	5
Teoretická část.....	6
1. Vymezení pojmů.....	6
1.1. Didaktická technika.....	6
1.2. Didaktický prostředek.....	6
1.3. Učební pomůcka.....	7
2. Učební pomůcky.....	7
2.1. Kategorizace učebních pomůcek.....	7
2.2. Náležitosti didaktických pomůcek.....	9
2.3. Zásady práce s učebními pomůckami.....	11
3. Specifika učebních pomůcek při výuce cizích jazyků.....	12
3.1. Cizí jazyky.....	12
3.2. Nejvyužívanější typy učebních pomůcek pro výuku cizích jazyků v podmínkách našich škol.....	14
3.3. Didaktické pomůcky, které nejvíce inspirovaly tuto práci.....	15
Praktická část.....	23
4. Cíl praktické části bakalářské práce a účel projektu.....	23
5. Popis konečné formy projektu.....	24
6. Průběh práce.....	27
6.1. Průběh lexikální oblasti projektu.....	27
6.2. Průběh designové oblasti projektu.....	28
7. Hlavní výhody projektu.....	32
7.1. Využití více informačních kanálů.....	32
7.2. Možnost obměny, přizpůsobení potřebám žáka a podněcení žákovy kreativity.....	33
7.3. Didaktizace prostředí.....	33
7.4. Cenová dostupnost.....	34
8. Možné nevýhody projektu.....	34
8.1. Manipulace.....	34
8.2. Reálný prostor.....	34
8.3. Doprovodné efekty.....	34
Závěr.....	35
Obrazová příloha.....	36
Bibliografie.....	39
Další přílohy.....	42
Anotace.....	45

Úvod

Na závěr svého bakalářského studia jsem byla, již od začátku druhého ročníku, rozhodnuta vytvořit projekt, který by vhodným způsobem propojil poznatky z obou mnou studovaných oborů a který využiji v rámci mé budoucí učitelské profese. Na základě tohoto kritéria jsem postupně dospěla k nápadu vytvoření vlastní učební pomůcky, která by dostupným a zajímavým způsobem usnadňovala osvojování rozsáhlé slovní zásoby konkrétního tématu při učení cizího jazyka, v mém případě anglického. Takové učební pomůcky, která by byla schopná efektivně a přehledně pokrýt učivo určené pro různé stupně jazykové způsobilosti a zároveň byla vizuálně poutavá.

I přes nárůst významu moderních technologií a jejich inkluzi ve výuce, jsem se primárně zaměřila na využití tradičních materiálů. Postupně tak vznikla učební pomůcka propojující jednotlivé kanály smyslového vnímání, která navíc podporuje aktivní žákovu účast v interaktivním prostředí. Navržená didaktická pomůcka se skládá z plakátu připevněným na magnetické fólii, sadou karet s jednotlivými lexikálními výrazy a magnetickou tabulí jako vybraným pracovním podkladem. Plakát je magneticky připevněn na tabuli, kam jsou následně umístěvány aktuálně procvičované karty pomocí magnetických klipsů. Soupis lexikálních výrazů je současně k dispozici jako příloha.

Vlastní práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část uvádí význam učebních pomůcek a jejich roli při vyučování. Současně seznamuje s nejčastěji používanými učebními pomůckami ve školním vyučovacím procesu v České republice v rámci cizích jazyků, primárně angličtiny. Na poznatky teoretické části navazuje praktická část, jejímž cílem bylo vlastní vytvoření učební pomůcky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmů

1.1 Didaktická technika

Termín didaktická technika odborníci (Průcha, Mareš a Walterová¹) používají pro označení technických zařízení, které jsou používány k výukovým účelům. Jedná se o vlastní technické přístroje, nikoliv o jejich programy nebo přednášený obsah. Prostředky didaktické techniky prochází určitým vývojem. Z toho důvodu můžeme rozlišovat jednotlivé generace těchto prostředků. Výše citovaní Průcha, Mareš a Walterová uvádí rozdělení na tradiční a moderní. Příkladem tradičních zařízení je například zpětný projektor, epiprojektor, diaprojektor. Z moderních zdůrazňují především počítač.

1.2 Didaktický prostředek

Přesnou definici termínu didaktického prostředku mnozí odborníci podávají různě, je možné jej vnímat jak v širším, tak v užším pojetí.

Průcha² odkazuje na Maňákovu definici³: „*vše, co vede ke splnění výchovně-vzdělávacích cílů.*“

Maňák⁴ pojem didaktický prostředek dále upřesňuje; „*všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů,*“

Didaktické prostředky Maňák a Průcha dělí na nemateriální (např. vyučovací metody) a materiální (učební pomůcky).

Další možné rozdělení didaktických prostředků formuluje Maňák a Nováková⁵ a to na zařízení školy, žákovské učební prostředky a učební pomůcky. Z tohoto hlediska je pro úplnost nutné vyzdvihnout nejen význam jednotlivých učebních pomůcek, tak vliv souboru všech didak-

1. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998. str. 49

2. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. str. 276

3. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. str. 52

4. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1995 str. 50

5. MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969. str. 121

tických prostředků, včetně výukového prostředí školy a učebny a dále žákových potřeb, tj. psací potřeby, sešity aj.

1.3 Učební pomůcka

Pojmem učební pomůcka chápeme materiální didaktické prostředky. Přesněji učební pomůcka podle Průchy, Mareše a Walterové⁶ představuje „*Tradiční označení pro objekty, předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku.*“ Maňák a Nováková⁷ učební pomůcky dále upřesňují jako materiální předměty se vztahem ke konkrétní učební látce, představující tak přímý materiál pomáhající žákům k poznání a naučení se nových dovednostem. Druhově se učební pomůcky primárně rozlišují na názorné pomůcky a na pracovní pomůcky.

Současná nabídka učebních pomůcek zahrnuje mnoho jednotlivých druhů, které se mohou stát součástí vyučovacího procesu. Použitím správně zvolených učebních pomůcek vyučující může výrazně ovlivnit vývoj a efektivitu vyučovacího procesu. Zásadním způsobem mohou upoutat pozornost žáků, pomoci seznámení s vyučovanou látkou a v neposlední řadě i pozitivně dopomoci k dlouhodobějšímu uchování naučených informací v paměti.

2 Učební pomůcky

2.1 Kategorizace učebních pomůcek

Vzhledem k dlouhodobě narůstajícím možnostem, nárokům i poptávce po těchto předmětech a v neposlední řadě nutnosti jejich využívání, se množství a rozmanitost učebních pomůcek značně rozrostly. Vlastní způsoby kategorizace se liší dle jednotlivých odborníků a také podle účelu jejich použití.

Skalková⁸ například odkazuje na Maňákovu⁹ kategorizaci, kterou lze uvést jako na jednu z obecně přehledných možností. Konkrétně jde o rozdělení na:

- *Skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky)*
- *Modely (statické, dynamické)*

6. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1998. str. 267

7. MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969. str. 122

8. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. str. 249

9. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 5. dot. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995.

- *Zobrazení:*
 - *Obrazy, symbolická zobrazení*
 - *Statická projekce (diaprojekce, epiprojekce, zpětná projekce)*
 - *Dynamické projekce (video, film)*
- *Zvukové pomůcky*
- *Dotykové pomůcky*
- *Literární pomůcky*
- *Programy pro vyučovací automaty a počítače.*

Konkrétnější kategorizace také může záležet na specifickém účelu učebních pomůcek. Jako příklad lze uvést přehled podle Janíkové¹⁰, která odkazuje na Löschmannovo¹¹ členění učebních pomůcek výuky cizího jazyka pro práci se slovní zásobou podle:

- *Místa jejich použití – zde rozděluje učební pomůcky podle typu účelu práce, tj. primárně na učební pomůcky určené ke školní výuce nebo pro autonomní samostudium.*
- *Charakteru a cíle výuky – zde poukazuje na rozdělení učebních pomůcek podle cílového účelu, tj. pro výuku všeobecného jazyka nebo odborného jazyka.*
- *Stupně didaktického zpracování – tímto učební pomůcky kategorizuje podle jejich charakteru, zda-li jsou autentické nebo vytvořené pro konkrétní výuku. Janíková zde uvádí pro upřesnění příklad na všeobecném jazykovém slovníku a slovníku vytvořeném pro slovní zásobu určité učebnice či její lekce.*
- *Jejich vztahu k technice – tj. zda-li vyžadují konkrétní didaktickou techniku.*
- *Stupně jejich integrace do komplexu pomůcek pro výuku cizího jazyka – zde rozlišuje materiály, které jsou již primárně tvořeny jako součást určitého předdefinovaného komplexu, např. učebnice, a materiály autentické, které vyučující musí přizpůsobit potřebám své třídy.*
- *Převažujícího analyzátoru – tj. rozdělení na auditivní, vizuální a audiovizuální učební pomůcky.*

10. JANÍKOVÁ, Věra. *Osvojování cizojazyčné slovní zásoby: pedagogická, psychologická, lingvistická a didaktická východiska na příkladu němčiny jako cizího jazyka*. Masarykova univerzita, 2005. str. 128

11. LÖSCHMANN, Martin. *Effiziente Wortschatzarbeit: alte und neue Wege : Arbeit am Wortschatz : integrativ, kommunikativ, interkulturell, kognitiv, kreativ*. New York: P. Lang, c1993. str. 164

2.2 Náležitosti didaktických pomůcek

U každé jednotlivé učební pomůcky je žádoucí, aby splňovala požadovaná kritéria k dosažení vyšší efektivity výukového procesu.

2.2.1 Názornost

Jednou ze stěžejních zásad moderní didaktiky, uplatňovanou prostřednictvím učebních pomůcek, je princip názornosti.¹²

Dostál¹³ dále, pro přiblížení problematiky názornosti, předkládá mj. definici z pedagogického slovníku¹⁴:

„Zásada názornosti vyjadřuje takový požadavek na edukátora, aby vedl edukanty k vytváření a zobecňování představ bezprostředním vnímáním skutečnosti či jejího zobrazení, nebo při edukaci uplatňoval takový výklad, který vyvolá v edukantech již dříve vytvořené představy popisované skutečnosti. Skutečností lze rozumět veškeré přírodní i uměle vytvořené předměty a přírodní a společenské jevy.“

Pro hlubší pochopení názornosti lze uvést také názor Skalkové¹⁵: *„Pro soudobé pojetí názornosti má zásadní význam spojení aktivní činnosti, smyslového vnímání a abstraktního myšlení. Procesy osvojování předpokládají jednotu konkrétního a abstraktního, empirického a teoretického.“*

S přihlédnutím k výše uvedeným výroků můžeme shrnout, že učební pomůcka pomáhá pedagogovi vnést do třídy skutečnost a usnadňuje tak žákům vytvořit si konkrétní představu, vztahující se k probíranému tématu.

Vzhledem k náležitosti názornosti, jak poznamenává Maňák a Nováková¹⁶, by využitá učební pomůcka měla být vědecky a odborně správná, přirozeně poutat žákovu pozornost a pomoci podnítit jeho rozvoj a poznávací aktivitu.

12. ŠIMONOVÁ, Marie. *Digitální učební materiály pro výuku výtvarných předmětů: diplomové práce*. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce Tomáš Chorý. str. 14

13. DOSTÁL, Jiří. *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Olomouc: VOTOBIA, 2008. str. 29

14. PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2004.

15. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. str. 250

16. MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969. str. 127

2.2.2 Přiměřenost věku

Učební pomůcku je nutné volit s přihlédnutím k věkovým odlišnostem žáka.¹⁷ Zejména mladší věkové kategorie žáků ocení rozmanitost a názornost učebních pomůcek. Mladší žáci, v porovnání se staršími žáky, mají méně vyvinuté abstraktní myšlení i méně praktických zkušeností, proto zejména jim názornost učebních pomůcek může dopomoci k vytvoření konkrétnější představy. V ideálním případě může názorný materiál i uspokojit jejich zvědavost, která právě především u mladších žáků, patří mezi primární způsoby iniciace vnitřní motivace.

Charakter učební pomůcky pro mladší žáky je zpravidla veselý, usměvavý, podněcující, má vyjadřovat pozitivní náladu a být stylizován ve prospěch „radostného“ předávání informací. Pro starší žáky je materiál zpracován již realističtěji. S vyšším věkem vzrůstá i rozsah a hloubka osvojovaných informací.

2.2.3 Estetičnost

Maňák s Novákovou¹⁸ dále apelují na vysokou estetickou hodnotu učebních pomůcek. Tato je podmíněna zejména jejich výtvarným zpracováním.

Jednotlivé výtvarné aspekty silně ovlivňují praktičnost, přehlednost a tím i efektivitu mnohých učebních pomůcek, zejména však učebních pomůcek vizuálního typu. Proto je nutné věnovat jejich výtvarnému provedení náležitou pozornost. Jde zejména o oblasti grafického designu, vhodné stylizace, zvážení působení vizuálních informací prostřednictvím případně další didaktické techniky aj.

2.2.4 Zpracování formátu a kompozice

Formát, zejména tištěné vizuální učební pomůcky, je potřeba vymezit tak, aby v patřičném rozmezí respektoval základní kompoziční a typografická pravidla. Důležitý je přiměřený poměr textové a obrazové informace vůči volné ploše. Je nutné vzít v úvahu množství uváděných informací, aby opět odpovídal cílové věkové kategorii žáků a zároveň zachoval celkovou přehlednost. Jak uvádí Petty¹⁹, zejména u vizuálních pomůcek vývěškového typu, je nutné usilovat o jednoduchost, jasnost a dobrou viditelnost zobrazených informací.

17. MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969. str. 127

18. MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969. str. 127

19. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 1. Překlad Štěpán Kovařík. Portál, 1996. str. 288

2.2.5 Detail a přesnost

Z hlediska názornosti je žádoucí zachovat charakteristické vlastnosti zobrazovaného materiálu, např. poměry mezi jeho jednotlivými částmi.

Na druhou stranu, je třeba uvážit množství znázorněných informací, protože publikování nepotřebných detailů může opět narušit jednoduchost a celkovou přehlednost didaktického materiálu. Zvláště u mladších žáků se příliš detailní učební materiál může stát pro ně složitým a nepřehledným a ztížit tak jejich vzdělávací proces.

2.2.6 Barevné zpracování

Barevnost zobrazovaného motivu lze považovat za obecně přínosný aspekt.

Zvolené barvy by měly přibližně odpovídat realistickému zobrazení daného motivu a splňovat princip názornosti. Avšak z hlediska přirozeného působení barvy na lidskou psychiku, je vhodné zvážit specifické vlastnosti jednotlivých barev a jejich vzájemné působení. Za pozornost stojí rovněž volba výraznějších odstínů, které mohou zvýšit optickou přitažlivost. Zároveň je potřeba udržet viditelnost a přehlednost obrazového materiálu z potřebné vzdálenosti.

Je také nutné si uvědomit, že například množství barevných detailů, případně zvláštní efekty, mohou působit kontraproduktivně, mj. snížením přehlednosti materiálu a spíše rušením žákovy pozornosti při výuce.

Na závěr, spíše z ekonomických účelů, stojí za zvážení i zvolení výsledné barevnosti v rámci gamutu klasického CMYKU tak, aby pro výrobu učební pomůcky nebylo nutné k tisku používat speciální tiskařské barvy (např. z řady Pantone).

2.3 Zásady práce s učebními pomůckami

Využití učební pomůcky proces výuky značně ovlivňuje. Ačkoliv demonstrování různých objektů v roli učebních pomůcek není složité, pozitivní výsledek není automatický. Nesprávně použití učební pomůcky může mít i negativní dopad. Obecně lze shrnout doporučené zásady a podmínky pro efektivní práci s učebními pomůckami.

Od pedagoga se očekává, jak poukazuje Kubálek²⁰, že je s pomůckou a její manipulací seznámen a dokonale ovládá ji i její možnosti. Vyučujícímu zároveň náleží povinnost modulace a optimalizace procesu práce s učebními pomůckami. V opačném případě, při přemíře demon-

20. KUBÁLEK, Josef. *Práce s pomůckami na školách II. cyklu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. str. 13

strovaných pomůcek či jejich neefektivnímu využití, může dojít k poklesu pozornosti a celkovému snížení efektivity procesu učení. Proto je vhodné použít pouze některé vybrané pomůcky pro konkrétní vyučovací hodinu a skupinu žáků.

Z toho důvodu jednotlivé typy učebních pomůcek pro průběh vyučování volí vyučující dle jeho specifických cílů vyučování, podle vlastních dovedností, zkušeností a svých individuálních preferencí, dále podle věku a psychického vývoje žáků, jejich předchozím zkušenostem a vědomostem a v neposlední řadě také vzhledem k vybavení třídy a školy.²¹ Pedagog si udržuje přehled o funkčnosti a stavu učebních pomůček, které jsou k dispozici.

Můžeme tak dovodit, že samotná učební pomůcka může mít, i přes její vysoký potenciál, minimální vzdělávací efekt v případě, že se jí nepodaří vyučujícímu správně demonstrovat. Způsoby předvedení konkrétních pomůcek se liší dle jejich charakteru a toho, zda vyžadují další didaktickou techniku. Z tohoto hlediska je nutno vyzdvihnout především znalost počítačové techniky, schopnost ji efektivně využívat ale současně, v případě momentální nemožnosti jejího využití (např. z důvodu poruchy nebo zdlouhavých aktualizací operačního systému počítače) je pro pedagoga současně důležitá schopnost flexibility a improvizace.

3 Specifika učebních pomůcek při výuce cizích jazyků

3.1 Cizí jazyky

„Kolik řeči umíš, tolikrát jsi člověkem.“

Umění efektivní a srozumitelné komunikace v cizích jazycích je od pradávna považována za záležitost intelektuální vrstvy společnosti. Český vzdělávací systém dlouhodobě podporuje výuku jazyků, která je ve vzdělávacím systému zařazena již v rámci zákonem stanovené základní povinné školní docházky.

V historických souvislostech je však nutno připomenout, že výuka cizích jazyků úzce souvisí s externími vlivy, a to zejména politickými. V moderních dějinách je toho příkladem ruský jazyk.²²

21. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. str. 250

22. STUHLÍKOVÁ, Iva, Tomáš JANÍK, Zdeněk BENEŠ, et al. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. Masarykova univerzita, 2015. str.68

Stuchlíková et al.²³ zároveň odkazují na poznatky zahraničních odborníků²⁴ o vlivu postupné světové globalizace, která do postavení dominantního jazyka staví angličtinu. Anglický jazyk proto, nejen v České republice, často zaujímá pozici prvního cizího jazyka.

Rámcový vzdělávací program (RVP) zavádí na českých základních školách výuku prvního cizího jazyka (přednostně právě angličtiny) již v průběhu studia na prvním stupni. Škola je povinná zajistit zahájení jeho výuky nejpozději v 3. ročníku. Relativně nedávno byla dále zavedena povinná výuka druhého cizího jazyka a to nejpozději v 8. ročníku základního stupně vzdělání.²⁵

Samotná didaktika cizích jazyků je v mnoha ohledech specifická. Choděra et al. se přiklání k názoru²⁶, že jde o vědu praktickou a aplikovanou. Je nutné upřesnit, že v rámci didaktiky cizích jazyků lze rozlišit jednotlivé cíle, z nichž je primární jazykový cíl, nikoliv vzdělávací a výchovný, jak zdůrazňují Choděra et al.,²⁷ které naopak jsou hlavními cíli didaktik jiných předmětů (zejm. didaktika dějepisu, zeměpisu, přírodních věd, občanské nauky aj.). Dále, podle výše zmíněných odborníků, naplnění kategorie jazykových cílů směřuje nejen k nabytí komunikačních dovedností (někteří odborníci, např. Janíková²⁸ preferují pojem „*jazykové kompetence*“) žáky, ale především k jejich dovednosti praktické realizace, tj. k schopnosti žáků tyto dovednosti v praxi využít. Primární didaktický účel učebních pomůcek pro výuku cizích jazyků často představuje rozvoj právě některé z těchto komunikačních dovedností, jejich podkategorií a osvojení tzv. pomocných dovedností. Pro tento cíl se většinou nevyužívá pouze jedna učební pomůcka, ale jejich kombinace, např. práce s auditivními pomůckami se často doplňuje současným používáním didaktického textu. Žáci poslouchají nahrávku poslechového cvičení a zároveň pracují s cvičným textem určeným k této nahrávce.

23. STUHLÍKOVÁ, Iva, Tomáš JANÍK, Zdeněk BENEŠ, et al. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. Masarykova univerzita, 2015. str.69

24. Richards, J. C., Rodgers T. (2000). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, str 3

25. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z WWW:http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf. Jazyk a jazyková komunikace str. 142

26. CHODĚRA Radomír, Lumír RIES, František MALÍŘ, Jarmila MOTHEJZÍKOVÁ a Marie HANZLÍKOVÁ. *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí*. 1. vyd. Rudná u Prahy: Editpress, 2001. str. 15

27. CHODĚRA Radomír, Lumír RIES, František MALÍŘ, Jarmila MOTHEJZÍKOVÁ a Marie HANZLÍKOVÁ. *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí*. 1. vyd. Rudná u Prahy: Editpress, 2001. str. 54-55

28. JANÍKOVÁ, Věra. *Osvojování cizojazyčné slovní zásoby: pedagogická, psychologická, lingvistická a didaktická východiska na příkladu němčiny jako cizího jazyka*. Masarykova univerzita, 2005.

3.2 Nejvyužívanější typy učebních pomůcek pro výuku cizích jazyků v podmínkách našich škol

Vlivem mnohaletého rozvoje, individuálních potřeb žáků a v neposlední řadě ekonomické konkurence, je nabídka edukačních pomůcek v dnešní době velmi široká.

Z osobního průzkumu vyplývá, že nejužívanější typy učebních pomůcek pro výuku jazyků na středních a základních školách v dotazovaných školách jsou následující prostředky:

- Učebnice, soubory materiálů k učebnicím, další materiály určené k procvičování, časopisy
- Vývěsky, tematické zpracování nástěnek, obrazy, mapy
- Multimediální materiály na CD, DVD, počítačové programy, vytvořené prezentace, které k prezentaci využívají počítač, diaprojektor či interaktivní tabuli
- Internet

Průzkum byl proveden dotazováním u pedagogů vyučujících anglický jazyk a v některých případech i vlastním sledováním výuky angličtiny v těchto školách:

- Gymnázium Zlín - Lesní čtvrť
- Střední průmyslová škola Otrokovice
- Gymnázium Lipník nad Bečvou
- Základní škola Slovenská Zlín
- Základní škola Komenského 1, Zlín
- Základní škola Komenského 2, Zlín
- Základní škola Dolní Lhota

Za pomoci odborných zdrojů, lze tento seznam dále doplnit a přehledněji seřadit:

- Didaktické texty a textové materiály – učebnice, doplňkové cvičení v podobě pracovních listů, slovníky, časopisy, a další metodické textové materiály.
- Další vizuální pomůcky (edukační plakáty, obrázkové karty, tematicky upravené nástěnky)
- Auditivní pomůcky a multimediální pomůcky – materiály používané pomocí počítačové techniky, videa, prezentace, výukové hry, interaktivní cvičení, poslechové cvičení. Mezi multimédia lze zařadit také internet, který nabízí nezměrnou databázi možností.

3.3 Didaktické pomůcky, které nejvíce inspirovaly tuto práci

Mezi didaktické pomůcky, ze kterých vychází tvorba praktické části této bakalářské práce, jsou učební pomůcky propojující text s obrazovou informací.

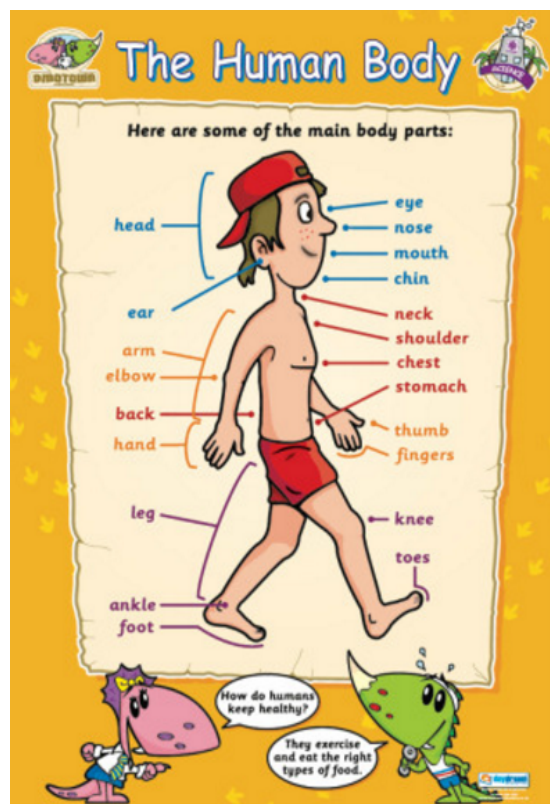
3.3.1 Edukační plakát, edukační listy

Značnou část vizuálních učebních pomůcek představují plakáty, vývěsky, a jim podobné komerční produkty nebo také unikátní materiály, které si učitelé připraví v průběhu své pedagogické činnosti sami. Tyto pomůcky na školách nejvíce vynikají a patří mezi velmi frekventovaně využívané učební pomůcky. Výukový plakát pro specifické téma lze vyrobit také v rámci skupinové práce žáků a jiných žakovských projektů. Čapek²⁹ zdůrazňuje využití vlastní aktivní kreativity žáků pro vizualizaci učiva.

Pro potřeby výuky cizích jazyků jsou plakáty v první řadě přínosem pro konkrétní tematiku slovní zásoby, či část přehledu gramatiky. Často to jsou přehledy tvarů určitých sloves, jejich časování a podobné oblasti, ve kterých se čeština a cizí jazyk liší.

Tyto obrazové materiály slouží k didaktizaci a dekoraci tříd³⁰ Pro efektivnější užití této kategorie pomůcek je potřeba vyučujícím doporučit, jak konstatuje Petty³¹, aby učivo z plakátu užívali jako součást výuky. Následně žákům informace budou nadále na očích a budou jim připomínat učivo jimi absolvované vyučovací hodiny.

Jako příklad edukačního plakátu s tématem lidského těla pro výuku anglického jazyka jsou představeny tři konkrétní komerčně vyráběné a dostupné pomůcky.

Obr. 1: Ukázka edukačního plakátu

29. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. str 478-479

30. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015 STR. 478-479

31. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 1. Překlad Štěpán Kovařík. Praha: Portál, 1996. str 288

částí těla může, což taktéž dopomoci ke snadnějšímu logickému utřídění nových informací. Nabízí užší rozsah slovní zásoby, čímž je vhodná více pro začátečníky. Druhá ukázka svoji širší plochu využívá k představení širšího rozsahu slovní zásoby, u které navíc uvádí české ekvivalenty významů jednotlivých slovíček. Slovní zásoba samotného lidského těla je navíc doplněna o další tematicky blízké výrazy na levé i pravé části plakátu. Vizualně jsou tyto části oddělené odlišným podbarvením jednotlivých slovíček.

Jako další příklad edukačního plakátu cíleného pro děti mladšího věku lze uvést sadu English Step by Step od Sandry Mendonça³⁵. Sada propojuje několik témat slovní zásoby, včetně lidského těla, a také vybrané gramatiky. Ke každému tématu je k dispozici edukační plakát, pracovní listy a podklady pro procvičení dané slovní zásoby pomocí hry.

Uvedené materiály jsou opět zpracované v hravé formě, navíc každou uvedenou část těla zobrazují na individuální ilustraci, čímž ji pro mladší žáky zvláštním způsobem zvýrazní.

Všechny představené edukační plakáty vyhovují standardním požadavkům, jsou vhodné jak pro výuku, tak pro didaktizaci učeben obecně, nicméně zůstává zde obecný problém edukačních plakátů – jejich nabídka slovní zásoby je omezená, po delší době může edukační plakát v učebních prostorách zevšednit, stát se tak pro žáky „okoukaným“, a přestává být pro ně zajímavým.

Edukačnímu plakátu jsou formou podobné učební pomůcky menšího formátu – edukační listy, neboli „*naučné karty*“ jak uvádí společnost Computer Media³⁶, která je také vydavatelem následně uvedené ukázky naučné karty. Tyto didaktické pomůcky systematičtěji kombinují podrobnější ilustraci s textovou informací a se slovní zásobou zobrazených podnětů. Oproti edukačnímu plakátu jsou svým formátem (zpravidla o velikosti přibližné formátu A4) vhodnější

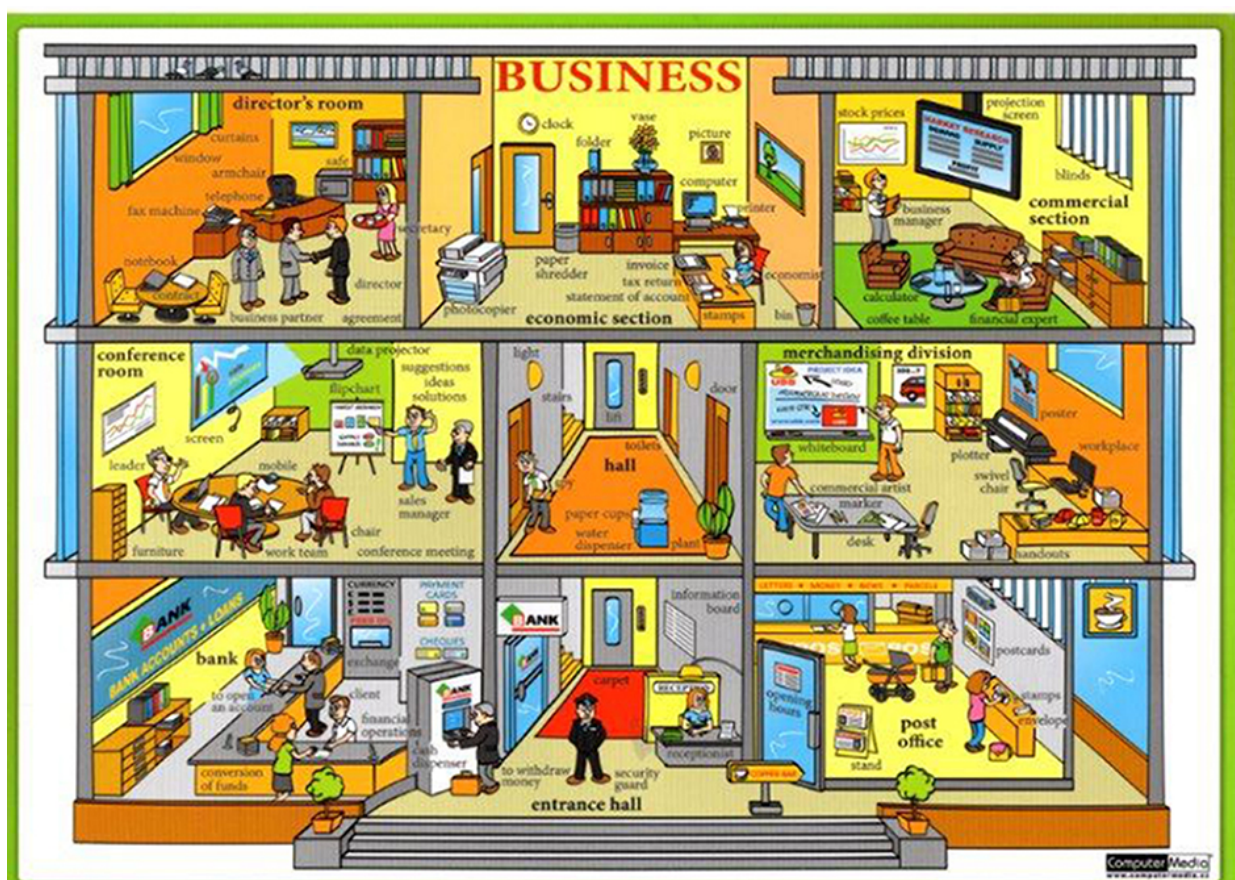
Obr. 3: Ukázka edukačního plakátu ze sady Step by Step

35. MENDONÇA, Sandra. *English Step by Step*. 2012 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.teachenglishstepbystep.com/step-by-step---5th-and-6th-graders.html>

36. *Computer Media* [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.computermedia.cz/>

pro individuálnější práci v lavici. Nabízejí širší okruh slovní zásoby, která je na zde uvedeném příkladu, dále vysvětlena a rozšířena o další tématicky blízké slovní obraty a základní konverzační fráze aj. na druhé straně karty.

V porovnání s edukačním plakátem, je představená slovní zásoba bohatší a ucelenější. Avšak, při práci zejména se začátečníky nebo mladšími žáky, může mnoho slovních výrazů znamenat náročnější přehlednost při učení. Obdobně, jako edukační plakát, tyto pomůcky po určité době nepřinášají nové podněty a přestávají být pro žáky zajímavé.

Obr. 4: Ukázka naučné karty, přední strana s ilustrací

conference to hold a press conference press conference conference call video conference conference centre to confer on sth.	jednání přátelská besedování tisková konference tisková konference videokonference kongresové centrum přemluvit se o něčem	client to be popular with clients clients	zákazník být oblíbený u zákazníků klienti	exchange to exchange sth. for sth. to change clients into euros exchange rate exchange of fire exchange of views in exchange	směnárna výměnit něco za něco měnit korunu za euro směnný kurz střelba výměna názorů na oplátku	invoice to invoice sb. to invoice pay an invoice invoice date	faktura fakturovat někoho vydat/poslat fakturu datum vystavení/fakturování	printer ink printer jetting ink process printing to print out fine print paw print	tiskárna inková tiskárna tiskárna procesní tisk výtisk podrobný malý písmen zvěřecí otisk		
account to open an account (with) current account accountant on account of sth. to take sth. into account to account for sth.	účet otevřít účet (s) běžný účet účetník z důvodu něčeho brát něco v úvahu vysvětlit něco	currency currency conversion soft/hard currency foreign currency to lose currency current current month/year	měna převod měn měkká/tvrhá měna zahraniční měna ztratit z měny běžný, aktuální tento měsíc/rok	fax machine to send sth. by fax to fax sb. sth. to turn on/off the fax to receive a fax message to use the fax machine fax number	fax poslat něco faxem naložovat někomu něco zapnout/vypnout fax dostít faxovou zprávu poslat fax číslo faxu	letter to send a letter to sb. to write/rewrite a letter open letter suicide letter letter paper letter of the alphabet	dopis poslat někomu dopis napsat/dopis dopis otevřený dopis dopis na sebeoběť dopisní papír písmeno abecedy	profit to profit from sth. to make a profit open profit gross/net profit test paper profitable zisk	zisk žít z něčeho vydělat otvřený zisk hrubý/čistý zisk účetní zisk ziskový		
agreement to conclude an agreement to be in agreement (with) grammatical agreement trading/payment agreement to disagree (with sb.) to agree on sth.	dohoda uzavřít dohodu souhlasit, být v souladu (s) gramatická shoda obchodní/počítací dohoda nesouhlasit s někým dohodnout se na něčem	demand demand for sth. strong demand in (great) demand on demand to make a demand demanding	poptávka poptávka po něčem výsoká poptávka velký zájem na vyžádání učinit poptávku náročný	fees to pay a fee for sth. to charge a fee for a fee monthly/annual fee registration fee admission/entrance fees	poplatky zaplatit poplatek za něco občasný poplatek za poplatek měsíční/roční poplatek registrovací poplatek vstupné	lift to lift to give sb. a lift to lift sth. not to lift a finger lift bridge ac lift	výtah zdvihnout sestř někoho vzlít nechovat ani prstík vzdušný most výtahový šik	reception poor signal reception safe to keep sth. safe from sb. safe box safe and sound	recepce slabý příjem signálu bezpečný chránit něco z dohledu někoho skříň na peníze být v pořádku		
bank to deposit money barrier bank clerk bank charge bank holiday to go bankrupt	banka uložit peníze (na účtu) bárikáda bankovní úředník bankovní poplatky státní svátek bankrot	director director general assistant director film director to elect sb. director to resign one's directorship director	ředitel generální ředitel zástupce ředitele ředitel filmů volit někoho ředitelem odstoupit z funkce ředitele ředitel	financial financial mail financial advisor financially independent	finanční finanční finanční poradce finančně nezávislý	loan mortgage loan loan account term of loan term loan loan word on loan	půjčka hypoteční půjčka účetní zápis výpůjčková lhůta termínovaná půjčka výpůjčka (z cizího jazyka) zapůjčený	sale for sale sale price cut-rate sale	prodej na prodej prodejní cena sleva, výprodej		
board blackboard living board full board / half board board game boardroom to board a ship/plane	tabule školní tabule živičák plněná penze / pokojpenze stolní hra zasedací místnost nastoupit na lodětlak	door to lock/unlock the door doormat door handle at death's door to open the door to sth. to lay sth. at sb.'s door	dveře zamknout/odemknout dveře dovoz korková deska na pokraj smrti otevřít něčemu dveře naložit něco na někoho	furniture piece of furniture to furnish	nábytek kus nábytku zařítit nábytek	hall concert/exhibition hall residence hall	hala koncertní/výstavní sál studená hala	meeting to attend a meeting to hold a meeting closed meeting family meeting class meeting to address a meeting	schůze účastnit se schůze uspořádat schůzi zavazující schůze rodinná schůze třídní schůze prohlášení předem na schůzi	solution to reach a solution chemical solution	řešení dosáhnout řešení chemický roztok
business business agent business card business lunch on business Mind your own business. It's none of your business.	obchod obchodní zástupce vizitka pracovní oběd studijní starat se o sebe to take care of your business	economic economic policy economic depression to economize economics economy economy class	ekonomický hospodářská politika hospodářská krize šetřit ekonomie ekonomie turistická třída	idea to have an idea to have no idea to get the idea to entertain the idea Good idea!	nápad úmyslný nápad mít s něčím ponětí nemít ani ponětí pochopit zabývat se ideou dobrý nápad to be inspired	merchandising merchandise merchant merchant bank	obchodní zboží obchodník obchodní banka	mobile to change a mobile phone	mobil mobilní telefon	suggestion to present a suggestion to suggest doing sth. to suggest sth. to sb. to be suggestive of sth. suggestion suggestion	návrh předložit návrh navrhovat něco udělat navrhovat něco někomu naznačovat něco doporučení návrhová
chair folding chair chair in to pay by cheque to cash in a cheque	židle skládací křeslo židle přijít čekem vložení šeku	envelope stamped envelope addressed envelope the back of an envelope to put sth. in an envelope to seal an envelope to envelope	obálka stamped obálka adresovaná obálka přední/zadní strana obálky vložit něco do obálky zapečetit obálku obalovat, zabalit	income to file an income tax return income tax gross/net income after-tax income taxable/average income incoming	příjem podat daňové přiznání daň z příjmu hrubý/čistý příjem příjem po odčtení daně/obvyklý příjem nastupující příchoz	money to earn money dirty money	peníze vydělat peníze špinavé peníze	news news agency piece of news	zprávy tisková kancelář zpráva	ok = somebody (někdo), ok = something (něco) V každé slovníkové spojení (okde-li u státního učebního textu) se v závorce na konci každé stránky uvádí číslo stránky (page number). to use the fax machine (použít konkrétní fax).	

Obr. 5: Ukázka naučné karty, zadní strana shrnující slovní zásobu k tématu

3.3.2 Tématická nástěnka

Třídy jsou vybaveny volnými prostory nástěnek, určenými pro edukační a prezentační využití. Tyto se mohou využít pro ukázkou např. výtvarného projevu žáků a vystavení jejich školních prací nebo ukázkou jejich projektů, třídními vývěskami s interními informacemi a pro další vývěsné didaktické materiály.

Nástěnky lze vhodně tématicky upravit pro výuku slovíček na kartičkách k danému tématu pro cizí jazyk.

Navržená didaktická pomůcka, která je cílem mé bakalářské práce, vychází z tohoto principu. Na rozdíl od spontánně vytvořených tématických nástěnek nabízí ucelený výběr navržené slovní zásoby, rozříděné pro různé jazykové úrovně. Poskytuje dále možnost využití pro individuální výuku v mimoškolním prostředí. Studijní skupina může z navržené slovní zásoby

vycházet, zvolit optimální množství probíraných slovíček a dle uvážení patřičně doplnit o své vlastní výrazy, se kterými se v průběhu studia setká.

3.3.3 Kartičková metoda

Pro naučení se cizímu jazyku je nezbytné rozvíjet a udržovat zejména slovní zásobu. Kartičková metoda patří mezi dlouhodobě často využívané, oblíbené a zároveň levné metody. Dostupná je dnes i v modernější formě jako součást některých aplikací pro výuku cizího jazyka.

Jak David Gruber zmiňuje ve svém blogu³⁷, a zároveň odkazuje na svoji publikaci *Jak se efektivně učit cizí jazyk*³⁸, princip kartičkové metody spočívá v zaznamenání si nových slovíček a spojení na kartičky, např. formátu vizitky, zpravidla na jedné straně v cizím jazyce a na druhé v mateřském jazyce. Při procházení jednotlivých kartiček se člověk samostatně přezkušuje, zda výraz na kartičce již zvládl a jak aktivně je schopný jej použít. Zároveň má okamžitou kontrolu správnosti. Modifikované využití metody spočívá v možnosti, že se kartičky rozmístí v prostoru a vizuálně jsou vnímány v průběhu běžných činností.

Designové zpracování kartiček ve většině případů závisí na individuální tvorbě uživatele, jenž se rozhodl tuto metodu využít při samostudiu. Text může být ručně psaný i strojově zpracovaný, avšak při ručním psaní se podněcuje zároveň kinestetická paměť. Karty mohou mít klasickou bílou barvu, nebo být barevně rozlišeny.

Obr. 6: Ukázka vyrobených kartiček

37. GRUBER, David. *Kartičková metoda cizojazyčných slovíček a frází*. In: IDNES [online]. Idnes, 2014 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://gruber.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=412631>

38. GRUBER, David. *Jak se efektivně učit cizí jazyk: s vložkou v angličtině pro simultánní četbu*. 7., upr. vyd. Ostrava: Gruber - TDP, 2008.

Výhodné na této metodě je i to, že kartičky jsou velikostí nenáročné na prostor a na čas. Lze je používat k procvičování kdekoliv a kdykoliv, avšak v dnešní době jejich využití již není tak časté. Zejm. pro procvičování během cestování mnoho lidí preferuje využívání různých jazykových aplikací, z nichž mnoho využívá právě princip kartičkové metody.

Z dlouhodobého hlediska, je však nutné si slovní kartičky vhodně třídit dle zvolených pravidel. V opačném případě, může větší neroztříděné množství kartiček zneprůjemnit a negativně ovlivnit osvojovací proces. Také z těchto důvodů je v dnešní době je tato metoda preferována v podobně aplikací.

3.3.4 Softwarové aplikace pro procvičení slovní zásoby

Ačkoliv praktická část bakalářské práce využívá tradiční materiál, nelze zcela opomenout možnosti digitálních učebních pomůcek pro výuku cizího jazyka.

Moderní doba nabízí nepřeborné množství aplikací pro výuku a rozvoj jazykových kompetencí, včetně slovní zásoby. Jak již bylo zmíněno, mnohé programy pro výuku slovní zásoby navazují na princip kartičkové metody.

Jako příklad lze uvést aplikaci Anki³⁹. Uživateli umožňuje vytvořit balíčky slovní zásoby pro zvolené téma. Jednotlivé dvojice výrazů jsou vzájemně propojeny právě principem „stran kartiček“. K jednotlivým slovním obrátům si lze doplnit i dodatečné poznámky. Při přezkoušení si uživatel ověřuje schopnost daný termín správně asociovat. Podle volby vlastního sebehodnocení program dále vyhodnotí a navrhne potřebu dalšího opakování a jeho frekvenci.

Podobný způsob opakování nabízí také některé elektronické slovníky. Např. Lingea Lexicon 5⁴⁰ nabízí výklad k požadovanému slovu, ale kromě uvedení různých významů, synonym, kolokací, přehrání výslovnosti, umožňuje také možnost si daný slovní výraz uložit do výběru a následně slova, včetně jejich slovníkových asociací, přehrávat pro autoexaminaci.

Možnosti revize konkrétní slovní zásoby také poskytují mnohé webové aplikace, např. vzdělávací platforma Quizlet⁴¹, jenž je také dostupná jako mobilní a počítačová aplikace. Uživatel, po registraci či instalaci, má možnost nahrát zvolenou slovní zásobu. Platforma ji následně zprostředkuje v podobě různých slovních cvičení a her, a pomáhá procvičovat výrazy v kontextu.

39. Anki [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://apps.ankiweb.net/>

40. Angličtina - Slovníky pro PC. Lingea s.r.o. [online]. ©2008 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://www.lingea.cz/aplikace/anglictina>

41. Quizlet [online]. ©2017 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://quizlet.com/>

Společným základem uvedených aplikací je princip navolení konkrétní slovní zásoby a její následné procvičování. Lingea Lexicon 5 nabízí komplexní informace ke každému slovu. Některé asociace mezi slovíčky mnohdy dokáží překvapit i uživatele s pokročilejší úrovní jazykových znalostí, avšak procvičování jednotlivých výrazů je po delší práci jednotvárné. Třídění do témat a přesuny jednotlivých výrazů z jedné sady do druhé se musí provádět ručně, což může být zdoluhavé a nepřehledné. Anki přináší výhodu v automatizaci třídění zvládnutých výrazů, navrhování plánů doporučeného opakování dle vlastní statistiky, která uživatele informuje o jeho individuálním pokroku. Nevýhodou je, že jednotlivé výrazy včetně souvislostí si uživatel musí doplnit sám, nebo pořídit z externího zdroje. Na podobném vlastním nahrávání lexikálních obrátů funguje také Quizlet. Přináší výhodu ve variabilitě způsobů procvičování. Na druhou stranu to však některým uživatelům může až příliš připomínat cvičení z jazykové učebnice.

Uvedené programy nabízí různé možnosti a postupy pro individuální výuku slovní zásoby. Každý je svým způsobem vhodný pro jednotlivé uživatele, dle jejich různých preferencí. Oproti tradičním učebním pomůckám navíc některé přinášejí výhodu přehrání přesné výslovnosti programem, což obzvlášť ocení začátečníci a „samoukové“. Jejich použití je vhodné zejména pro individuální výuku.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl praktické části bakalářské práce a účel projektu

Záměrem praktické části bakalářské práce bylo zpracování učební pomůcky pro výuku cizího jazyka, konkrétně anglického.

Základ mnou navržené didaktické pomůcky vychází především z edukačního plakátu kombinovaného s kartičkovou metodou. Obě výchozí učební pomůcky patří mezi tradiční a s oblibou využívané didaktické pomůcky. Forma zpracování projektu je blízká tématické nástěnce.

Ke vlastní demonstraci byla zvolena sada slovní zásoby s tematikou lidského těla. Popis částí lidského těla bývá důležitým tématickým celkem při učení se cizímu jazyku. Dalším důvodem výběru slovní zásoby lidského těla je skutečnost, že lidská figura patří mezi klasické motivy, které hrají ve výtvarném umění významnou roli. Ve výběru tématu sehrál roli také osobní zájem o tematiku člověka a blízký vztah k biologii lidského těla.

Jako cílová výuková skupina jsou zamýšleni nejen mladší žáci, či žáci na začátečnické jazykové úrovni, ale předpokládá se využití i pro žáky či studenty pokročilejší jazykové úrovně.

Navrženou učební pomůcku je možné využít v domácím i ve školním prostředí, zejm. pro jazykovou výuku v menších skupinách, ale také v rámci aktivit volno-časových center či jazykových kroužků. Využití projektované učební pomůcky je tedy účelné jak pro individuální studium tak pro skupinovou práci. V případě skupinového vyučování je významným přínosem aktivní účast pedagoga, pro ujasnění významů a asociací a také pro kontrolu výslovnosti. Při individuálním využití, v rámci samostudia, přinese pomůcka rovněž efektivní výsledky, přestože nejspíše bude chybět modulace a kontrola učebního procesu vyučujícím. Je nutné zdůraznit, že právě na bázi samostudia lze využít maximální potenciál při zavádění vlastních výrazů do procvičovaného okruhu, individuální žakovu kreativitu při práci materiálem a možnost autoexaminace nových vědomostí. Pro plné využití učební pomůcky se doporučuje průběžná práce a využívání k procvičování.

Je výhodné, jak doporučuje Petty⁴², využívat učební pomůcky k aktivní práci a nejen k dekoračnímu vybavení učeben. Zde vidím další přínos mé práce. Navržená učební pomůcka má

42. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 1. Překlad Štěpán Kovařík. Praha: Portál, 1996. str 288

dekorativní hodnotu a současně ji lze využít v hodině jako součást výuky. Dále je žákům umožněno s ní pracovat samostatně i mezi hodinami, ať už přímým aktivním způsobem, či pasivně např. prohlížením z lavice.

Původní rozhodnutí mezi digitální učební pomůckou či „hmatatelným“ materiálem nebylo jednoduché. Nakonec jsem se rozhodla pro využití tradičních materiálů. Oproti výukovým programům uvedeným v teoretické části, nabízí jak efektivní individuální práci, tak zejména možnost skupinové práce, která přispívá k upevnění sociálních vazeb jak mezi studenty navzájem, tak mezi studenty a pedagogem. Navržená pomůcka přispívá k trvalé didaktizaci prostoru, což digitální pomůcky, po vypnutí didaktické techniky, neumožňují. Využívání vytvořené pomůcky v praxi také rozvíjí kreativitu žáků i pedagoga.

5 Popis konečné formy projektu

Bakalářskou práci představuje obrazový a lexikální soubor pro výuku tématické slovní zásoby anglického jazyka. Hlavním vizuálním motivem je obraz ženské figury formátu 65 × 40 cm, který byl inspirován učební pomůckou plakátového typu. Je připevněn na magnetické tabuli o rozměru 120 × 90 cm. K obrazu je vytvořena sada slovní zásoby. Jednotlivé výrazy jsou natištěny na samostatných kartičkách o rozměru 10,5 × 15,8 cm a umísťují se na vybrané místo na ploše tabule pomocí magnetových klipsů.

Projekt byl nazván „Add and Adjust: Body Parts“. Název lze z anglického jazyka přeložit jako „Přidej a přizpůsob: Části lidského těla.“ Add and Adjust je míněné jako možné jméno a značka, které by se mohly použít pro podobně tvořené projekty pro další tématické okruhy.

Grafické zpracování figury je voleno především účelně, ve snaze o dosažení jednoduchosti a celkové nerušivé přehlednosti materiálu. Zobrazený motiv je lehce stylizován ve snaze o vyšší přitažlivost zejména pro kategorii mladších žáků. Obraz slouží především jako podnět pro podnícení vizuální paměti a tím snadnější asociaci procvičované slovní zásoby.

Jednotlivá slovíčka a výrazy slovní zásoby projektu jsou uvedené na kartičkách. Tyto se pomocí magnetického klipsu připevňují poblíž cílové části lidského těla, případně vhodně do volného prostoru tabule.

Kromě jednotlivých slovních výrazů jsou na kartičkách vytištěny zkratky jejich systematického označení. Pod výrazem je vynechané volné místo pro osobní doplnění potřebné slovní

asociace. Využití volného místa je účelné pro podnícení vyšší interaktivity a přizpůsobení se preferencím konkrétního učitele a žáka podle individuálního vyučovacího stylu. Zejména při vyučování začátečníků může pedagog zvážit poznamenání českého významu a transkripce. Naopak žáci, jejichž pedagog preferuje naučení slovíčka za pomoci kontextu ve větě, tak mohou na kartu zapsat celou větu, ve které se s daným výrazem setkali. V neposlední řadě zde může být poznačeno několik různých kontextů, kdy dané slovo nabývá různých významů. Volné místo lze navíc využít i pro poznačení synonym a antonym, případně kolokací. Poznámka k výrazu nemusí být nutně z větší vzdálenosti viditelná, měla by naopak podněcovat k manipulaci z bezprostřední vzdálenosti.

Podpora průběžné manipulace slouží k podnícení haptického vjemu, konkrétně když žák přidává či mění „aktivní procvičované“ slovíčka, a také v případě, že si žák nemůže vzpomenout na procvičovaný tvar. Právě tímto způsobem dochází k propojení kinestetického učení s vizuálním vjemem a ideálně i se sluchovým, pokud žák (či edukátor) daný výraz zopakuje nahlas. Podporu k procesu naučení nabízí i moment vlastního zápisu dodatečných poznámek žákem.

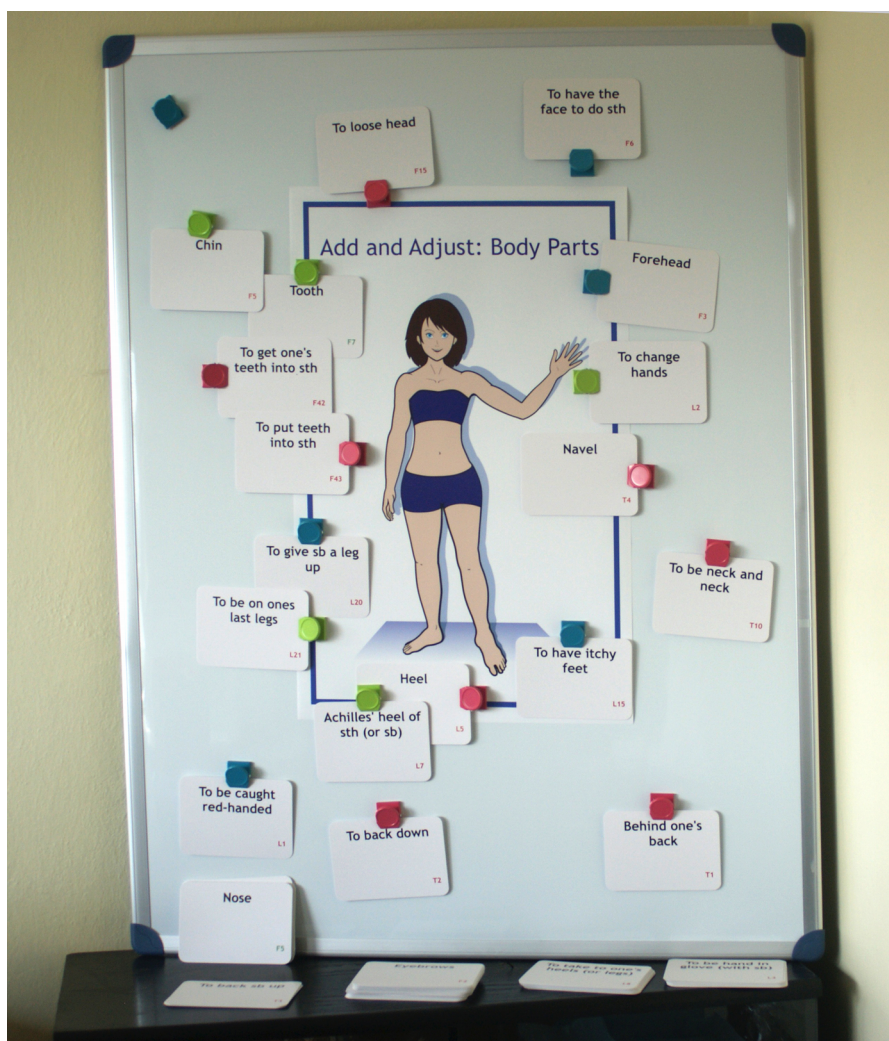
V souhrnu dochází ke kombinaci různých informačních kanálů, které společně slouží pro tvorbu hlubších paměťových asociací při učení a dokonce podporuje různé typy učení, čímž je vhodný i pro, z hlediska učebních typů, diferencované skupiny žáků. Pomůcka je proto vhodná pro práci s vizuálně studijními typy žáků, auditivně studijními žáky i kinesteticky studijně zaměřenými žáky.

Jednotlivé výrazy jsou očíslované a systematicky barevně tříděné dle jazykové úrovně: zelená „Basic“ je míněna pro začátečnickou úroveň, oranžová „Advanced“ představuje širší slovní zásoba pro mírně pokročilé, červená „Extras“ zahrnuje nadstavbové idiomatické výrazy. Přílohou učební pomůcky je kompletní seznam zahrnuté slovní zásoby. Tento má k dispozici edukátor, pro lepší přehlednost a pro možné doplnění (v případě ztráty či poškození některé kartičky).

Vlastní didaktickou pomůcku lze doplnit vlastními vytvořenými kartami, a to zejména pro tvorbu vlastních slovíček a další slovní zásoby (idiomy, kolokace, fráze; se kterými žák přijde do styku a nebudou uvedeny v rámci dodané slovní zásoby projektu).

Na přiloženém obrázku je vidět aplikaci přiměřeného množství karet (zpravidla mezi deseti až dvaceti aktivními kartami pro zachování vyrovnaného a přehledného dojmu) s dalšími kartičkami připravenými na případnou výměnu.

Zmíněná výhoda doplnění, obměnění, procvičení a selekce vlastní slovní zásoby tvoří jeden z hlavních principů a výhod této práce. Podporuje mimo jiné také vlastní žákovu kreativitu a aktivní přístup k práci s vytvořenou didaktickou pomůckou.

Obr. 7: Konečná podoba navržené učební pomůcky

6 Průběh práce

Na počátku práce jsem se dlouho věnovala teoretické přípravě, průzkumu obvykle místně využívaných školních učebních pomůcek, rozplánováním jednotlivých částí projektu, promyšlením jeho konečné formy a designu. Zároveň jsem průběžně zvažovala výběr a rozvržení slovní zásoby a upřesňovala systematiku rozřídění do jednotlivých tematických celků.

6.1 Průběh lexikální oblasti projektu

Lexikální část práce byla zaměřena na shromáždění slovních výrazů relevantních k tématu lidského těla. Jednotlivé výrazy jsou systematicky řazeny podle úrovně a také podle části těla ke kterému se vztahují („F“ pro „Face“, tedy oblast hlavy, „T“ pro „Torso“, tedy oblast trupu a „L“ pro „Limbs“, tedy končetiny). Systematické řazení je dále uzpůsobeno podle abecedy pro lepší přehlednost. Součástí práce je také vytvořený seznam všech výrazů spolu s jejich kódem.

Rozsah základní slovní zásoby (Basic) navazuje na nejčastěji uváděnou slovní zásobu odpovídající tematiky v učebnicích. Výrazy určené pro vyšší úroveň (Advanced) a zejména skupinu idiomů (Extras), jsem poté průběžně doplňovala v závislosti na posouzení jejich frekvence použití v různých zdrojích (samostatné předchozí studium, literatura, filmy, diskuze s rodilými mluvčími a jazykovými lektory a v neposlední řadě s využitím publikací a internetových portálů).

Postupně tak byla vytvořena a následně rozříděna slovní zásoba o celkovém počtu 131 výrazů, konkrétně 20 slovíček úrovně Basic, 23 slovíček úrovně Advanced a 88 výrazů úrovně Extras.

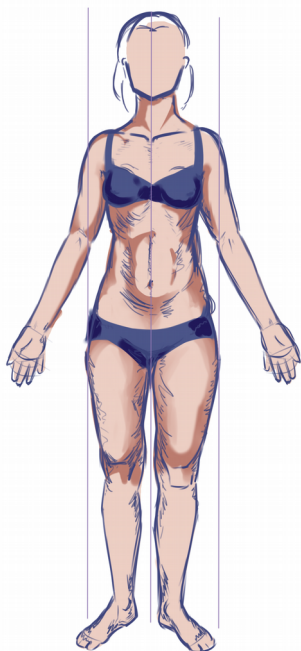
Jsem si vědoma, že se mi zdaleka nepodařilo zpracovat veškeré možné slovní spojení, idiomy nebo fráze a také jejich výběr byl do jisté míry subjektivní, avšak tento fakt je spojen s principem projektu, který již byl zmíněn. Cílem není shrnutí veškerých jazykových spojení blízkých ke zvolenému tématu, nýbrž právě možnosti individuálního doplnění o další vlastní slovní obraty, vhodné doplňky a poznámky a jejich následné přizpůsobení potřebám a zájmu žáka, studenta či dané studijní skupiny. Zmíněná možnost individuálního doplnění představuje výhodu a široké možnosti práce s touto učební pomůckou.

6.2 Průběh designové oblasti projektu

6.2.1 Grafická podoba hlavního vizuálního motivu

Jako ústřední motiv byla vybrána ženská figura. Intimní partie byly zahaleny prádlem neboť se nejedná o učební pomůcku pro učení přesné anatomie, nýbrž o ilustrační pomůcku pro vizualizaci lidské postavy. Oblečení bylo laděno do sportovního stylu, které barevně doplňuje tón pleti. Ženu jsem zvolila v souladu s historicko-uměleckým kontextem ženy jako krásné bytosti. Domnívám se, že žena bývá esteticky lépe vnímána a působí příjemným a přátelským dojmem.

V průběhu vizualizace vlastního obrazu došlo k několika změnám. Původně zamýšlená mírně stínovaná forma pro preferenčně realistické pojetí motivu figury byla postupně zaměněna za stylizovaně pojednanou figuru jako důsledek snahy o vizuálně jednoduché zpracování (následování poznatků Pettyho⁴³ o jednoduchosti a přehlednosti vizuální pomůcky). Původní návrh se také zdál příliš stacionární a působil chladně. Také proto jsem se rozhodla přistoupit ke styliza-

Obr. 8: Původní návrh s částečně naznačeným stínováním

Obr. 9: Náčrt návrhu, od kterého se odvíjela další část grafického zpracování

43. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 1. Překlad Štěpán Kovařík. Portál, 1996. str. 288

ci, která by byla vizuálně přitažlivější, a to zejména pro mladší žáky. Strohou stojící figuru nahradilo několik nových návrhů, ve kterých se odrazila také snaha o použití jiné en face pózy, která by byla dynamičtější a pro žáky zajímavější. Avšak, nakonec se nejvhodněji projevila klidová póza figury, mírně nakročená, konstruovaná se snahou o působení harmonického, vstřícného, otevřeného a přátelského charakteru postavy.

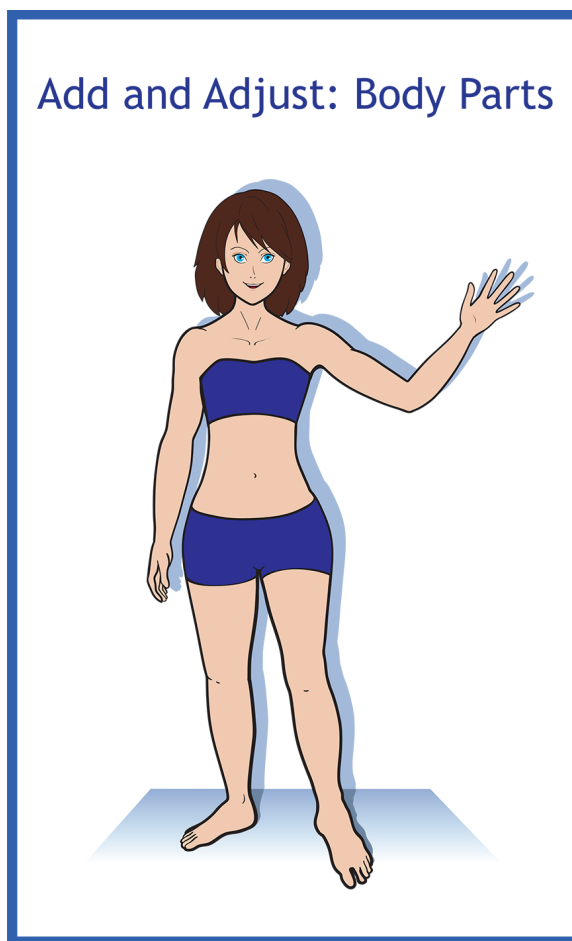
Konečná grafická forma figury vlivem stylizace a omezením použité barevné palety sice vypadá jednoduše, ale zároveň je vizuálně přitažlivá a ne příliš rušivá a tím dává prostor pro vyniknutí didaktických kartiček.

Odstoupení od použití barevných odstínů umožnilo změnu volby oblasti použité počítačové grafiky. Prostředí rastrové grafiky bylo nahrazeno za vektorové provedení, což se ve výsledku projevilo mj. také snazším prováděním změn požadovaného výsledného rozměru obrazu bez ztráty kvality. Práce na hlavní vizuální části – vlastním plakátu – se tak postupně od rozkresleného náčrtku přesunula do prostředí programu Adobe Illustrator.

Barevné rozmezí zůstalo omezené, aby příliš bohatá paleta ve výsledku nerušila a tím nepůsobila negativně na proces učení. Iluze objemu je pouze naznačena za pomoci dynamiky kontur a zdůrazněná stínem figury spolu s naznačenou hranicí dolní roviny prostoru. Motiv byl doplněn také rámem, aby příliš nezanikal na bílém podkladu tabule. Rám je barevně přizpůsoben oblečení figury a také nadpisu pomůcky, jenž je středově vycentrován a umístěn nad motivem figury. Konečný formát 65 × 40 cm byl uzpůsoben velikosti podkladu magnetické tabule tak, aby zbylo dost volného místa jako zázemí pro interaktivní práci s kartičkami. Při volbě velikosti tabule, formátu hlavního vizuálního motivu a kartiček jsem se snažila respektovat kompoziční rozložení volné plochy tak, aby působila harmonicky.

Následně byla hlavní vizuální část pomůcky vytištěna digitálním nátiskem a přilepena na magnetickou fólii o tloušťce 0,7 mm.

Učební pomůcka je pojata tak, aby působila volně a otevřeně a s dostatkem místa, které může žák či studijní skupina využít pro kartičky, případně po vlastním uvážení i jiným způsobem.

Obr. 10: Konečná podoba hlavního vizuálního motivu

6.2.2 Magnetická tabule jako nosný prvek

Pro konečnou podobu byl zásadní nosný materiál, který by tvořil snadno obměnitelný pracovní podklad a umožnil tak aktivní využívání didaktické pomůcky. Funkcí se tento podklad nejvíce blíží k tabuli.

Prvotním požadavkem na volbu materiálu tabule byla možnost jednoduchého doplňování a obměňování informačních prvků pomůcky pedagogem i žákem. Průběh výběru nebyl zdaleka jednoznačný, nicméně po dlouhém zvažování jednotlivých alternativ byla vybrána jako základ magnetická tabule. Z dostupných možností představuje relativně bezpečný a zároveň vizuálně atraktivní podklad. Vybraný materiál je sice zatížen jistými nevýhodami (zejm. vyšší hmotnost

a horší manipulace při přepravě), nicméně tyto jsou převáženy výhodami oproti jiným materiálům (zejm. bezpečnost, více-účelnost a případná „recyklace“ při využití tohoto předmětu pro jiné účely, jednoduchá a rychlá manipulace při výuce, cenová dostupnost). Vzhledem k předpokládanému stacionárnímu umístění učební pomůcky nejsou uvedené nevýhody zásadní.

Byla použita bílá magnetická tabule o velikosti 120 × 90 cm. Tabule je zarámována v hliníkovém rámu s možností připevnění na zeď. Tabuli je možno postavit na lavici a o stěnu opřít.

6.2.3 Kartičky

Jednotlivé karty mají rozměr 10,5 × 15,8 cm. Pro výrobu byl použit pohlednicový karton bílé barvy, gramáž 300 g/m². Vlivem vyšší gramáže a tedy i tvrdosti jsou kartičky relativně odolné vůči opotřebování při manipulaci. Jejich hlazený povrch vyvolává pozitivní haptický dojem. Rohy jsou zakulacené zaoblovačem rohů pro lepší estetický dojem, funkčnost a bezpečnost.

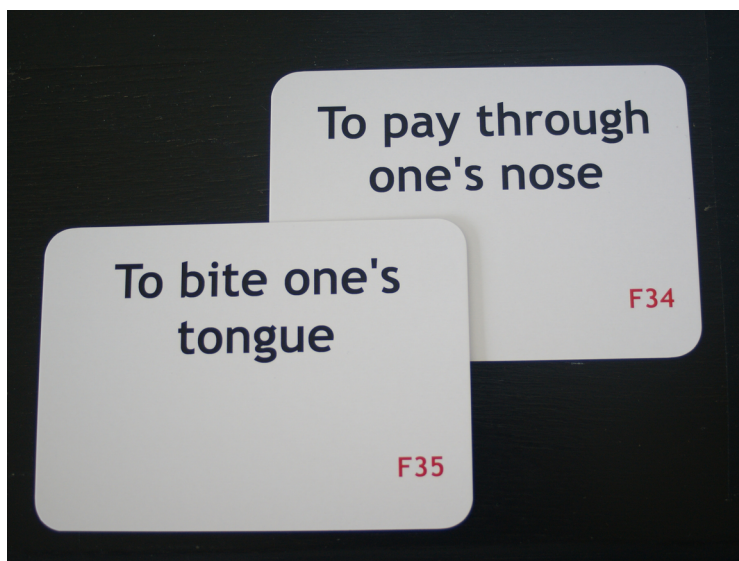
Pro tvorbu kartiček byl využit program Libre Office. Program je vyhovující pro účel přípravy kartiček. Navíc je pro běžného učitele dostupnější a uživatelsky příjemnější než jiné profesionální grafické programy (např. Adobe InDesign), což nezpůsobí komplikace při tvorbě dalších kartiček přímo učitelem nebo i žáky.

Kartičky jsou mají velikost 10,5 × 15,8 cm, což je blízké formátu A6. Jsou orientované na šířku s okrajem 1 cm. Slovní výraz na každé kartičce je vtištěn písmem Trebuchet MS s tučným řezem o velikosti 48 px se zarovnáním na střed. Písmo je uzpůsobeno tak, aby bylo spolehlivě viditelné a čitelné i ve vzdálenosti 5 m od tabule.

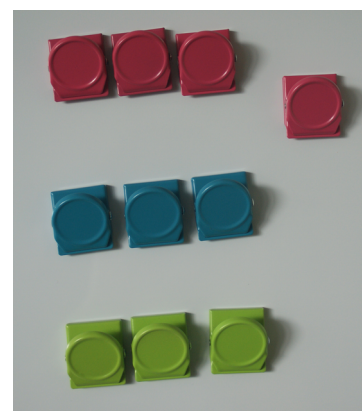
Nápis je soustředěn do horní poloviny tak, aby pod ním zbylo dost místa pro dopsání potřebných poznámek.

Do dolního pravého rohu je umístěno textové pole s kódem slovního výrazu kartičky. Tento kód odpovídá systematickému řazení v příloze a barevně odpovídá přiřazené úrovni slovního výrazu (zelená pro Basic, oranžová pro Advanced a červená pro Extras).

K projektu je přiloženo celkem 35 magnetických klipsů ve čtyřech různých barvách. Odlišná barevnost těchto magnetů není nutná, avšak lze vhodně využít pro případné diferenciování jednotlivých kartiček (např. staré výrazy od nově přidaných, již zvládnuté od těch, které stále potřebují procvičit aj.).

Obr. 11: Ukázka provedení kartiček

Obr. 12: Využití magnetické klipsy

7 Hlavní výhody projektu

7.1 Využití více informačních kanálů

Jedním z hlavních motivů této práce je usnadnění procesu učení prostřednictvím zapojení více typů paměti. Již zmíněná kombinace vizuálního a auditivního vjemu spolu s kinestetickou zkušeností je navíc posílena o žákovu vlastní kreativitu a podíl při tvorbě vlastní slovní zásoby a doplňování jednotlivých tvarů o vlastní poznámky. Tímto způsobem je projekt přínosný pro žáky či studenty s různými preferencemi typů učení. Působením různých informačních kanálů také výrazně podněcuje proces asociovaného ukládání informací do paměti více cestami, a tak lze předpokládat i delší uchování naučených informací.

7.2 Možnost obměny, přizpůsobení potřebám žáka a podněcení žákovy kreativity

Mezi další výhody patří skutečnost, že představená didaktická pomůcka je individuálně přizpůsobitelná a proto využitelná pro výuku různých jazykových úrovní, díky možnostem obměnění slovní zásoby. Pro tento účel jsou jednotlivé slovíčka a výrazy rozděleny do již popsaných úrovní: Basic, Advanced, Extras. Přestože jsou výrazy primárně rozdělené podle zmíněných kategorií, lze je i podle uvážení vyučujícího kombinovat, tj. i začátečník se může naučit některý z idiomů. Neopominutelná je možnost vytvořit a přidat k procvičování vlastní výrazy, čímž se mimo jiné předpokládá i zvýšení motivace k učení, především u mladších žáků.

V průběhu učení se již zvládnuté výrazy budou postupně nahrazovat výrazy novými. Naopak dosud nezvládnuté výrazy mohou zůstat nadále k opakování, dle preferencí studijní skupiny. Tímto třídícím procesem lze aktivně ovlivňovat celkovou přehlednost materiálu, a snížit pravděpodobnost, že by se učební pomůcka stala pro žáka příliš vizuálně složitou a nepřehlednou, tedy v konečném důsledku nezajímavou. Vzhledem k využití „obnovovatelné“ slovní zásoby a celkovým střídáním tématických okruhů vůbec, lze předpokládat, že i z dlouhodobého hlediska, se tato pomůcka nebude žákům jevit „okoukaná“ až nudná. Možnost výběru jednotlivých výrazů navíc podněcuje žákovu aktivitu při vlastním výběru slovních obrátů, které se bude v blízké době učit a materiál stále zůstává na pohled jednoduchý a přehledný, tím i snadnější pro učení.

7.3 Didaktizace prostředí

Vytvořený materiál, podobně jako vizuální pomůcky plakátového typu, výrazně přispívá k didaktizaci prostoru a to i v průběhu výuky, kdy se s ním přímo nepracuje. Žákům je tak stále na očích a v ideálním případě jim připomíná dříve zažitou část výuky a patřičnou slovní zásobu, což představuje výhodu oproti moderním učebním pomůckám v multimediálním rozhraní, které po ukončení výuky a vypnutí užívaného didaktického přístroje zmizí žákům z vnímatelného prostoru a mohou upadnout v zapomnění. Vzhledem k obměňování slovních výrazů se minimalizuje zevšednění a nudnost pomůcky.

7.4 Cenová dostupnost

Velkou výhodou je cenová dostupnost navržené pomůcky. Největší pořizovací náklady představují investici do magnetické tabule. Takto byla pořízena za 1420 Kč. Náklady na další materiál jsou již zanedbatelné. V porovnání s nákladem na pořízení a udržování např. multimediální pomůcky a potřebné didaktické techniky je finanční zatížení rozpočtu pořizovatele minimální. Tato výhoda je navíc umocněna univerzálností použití magnetické tabule i pro jiné účely.

8 Možné nevýhody projektu

8.1 Manipulace

Vzhledem k využitému materiálu, velkému formátu a hmotnosti magnetické tabule, může být manipulace s celým objektem náročnější avšak jak již bylo zmíněno, tato učební pomůcka výrazně přispívá k vyšší úrovni didaktizace učebních prostor. V případě, že materiálu je vymezeno vhodné místo v učebně, se potřeba další manipulace nepředpokládá.

8.2 Reálný prostor

Využitý tradiční materiál navržené učební pomůcky vyžaduje vyhrazený prostor, na rozdíl od materiálů v digitální podobě, které není potřeba „uskladnit“ v reálném prostoru učebny, kabinetu či skladu. Jejich objem se pohodlně vejde do paměti počítače či zařízení pro přenos dat a vyučující navíc může v pohodlí střídát práci s několika takovými pomůckami, a to aniž by pro každou zvlášť chodil do kabinetu. Také nehrozí poškození a následné znehodnocení učební pomůcky při fyzické manipulaci, např. potrhání papíru.

8.3 Doprovodné efekty

Možnosti digitálních pomůcek v oblasti multimédií se také výrazně liší od tradičních pomůcek. Jedná se například o různé animace či doprovodnou zvukovou stopu: vlastní výslovnost jednotlivých výrazů či kolokací, hudba či další drobné zvukové efekty, které mohou výrazně pomoci upoutat žákovu pozornost, zejména pokud jde o mladší věkové kategorie žáků. Zejména nácvik výslovnosti je u navržené učební pomůcky závislý na vyučujícím.

Závěr

Cílem práce bylo vypracovat návrh nové didaktické pomůcky.

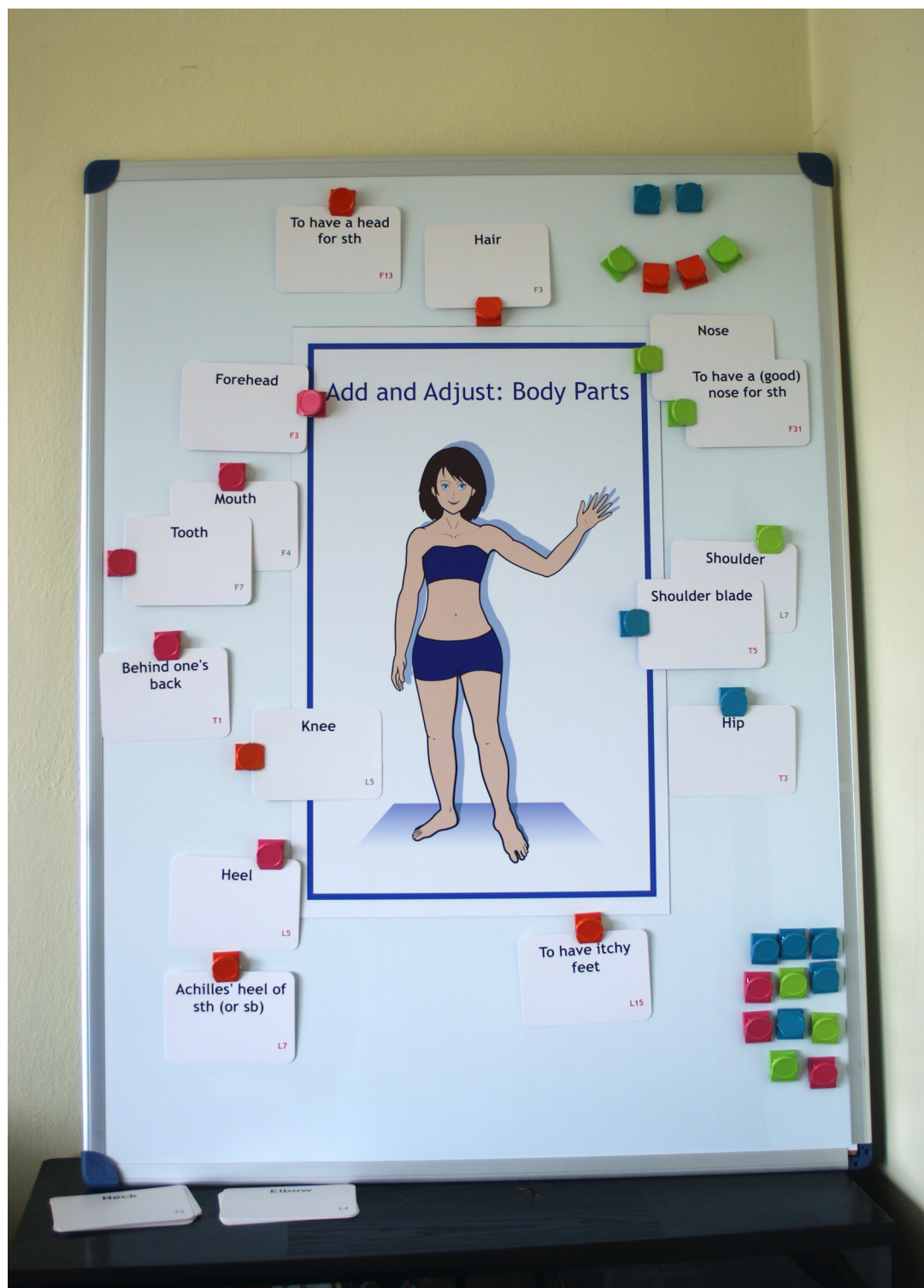
Teoretická část shrnuje poznatky o využívaných učebních pomůckách. Praktická část představuje zhmotnění vlastního nápadu učební pomůcky. Tato byla připravena pro výuku anglického jazyka, pro konkrétní slovní zásobu k vybranému tématu lidského těla. Samotná pomůcka je tvořena plakátem a sadou kartiček s nátiskem jednotlivých anglických lexikálních výrazů. Plakát o rozměru 65 × 40 cm je upevněn na magnetické tabuli rozměru 120 × 90 cm. Karty o rozměru 10,5 × 15,8 cm jsou k tabuli připevňovány barevnými magnetickými klipsy. Systematické řazení lexikálních výrazů je uvedeno jako příloha. Vedle demonstrace vybraného učiva, podněcuje didaktická pomůcka aktivní zapojení žáka a využití jeho kreativity k přizpůsobení si této pomůcky k individuálním studijním cílům. Současně podporuje vnímání přijímaných informací nejen vizuálně, ale také kinestetickým a auditivním vjemem.

Ačkoliv vytvořená učební pomůcka nese jisté nevýhody, při vzájemném porovnání výhod i nevýhod předpokládám, že přínosy práce jsou, vzhledem k účelu projektu, relevantnější a tím převažují nad případnými nevýhodami.

Z mého osobního pohledu se jedná o experiment, který v budoucnu může být rozšířen o další okruhy témat a slovní zásoby. Mohl by být přizpůsoben také k výuce jiných jazyků.

Vytvořená učební pomůcka se pro mě stala potencionálním nástrojem, který mi bude nápomocný i při mé budoucí učitelské kariéře.

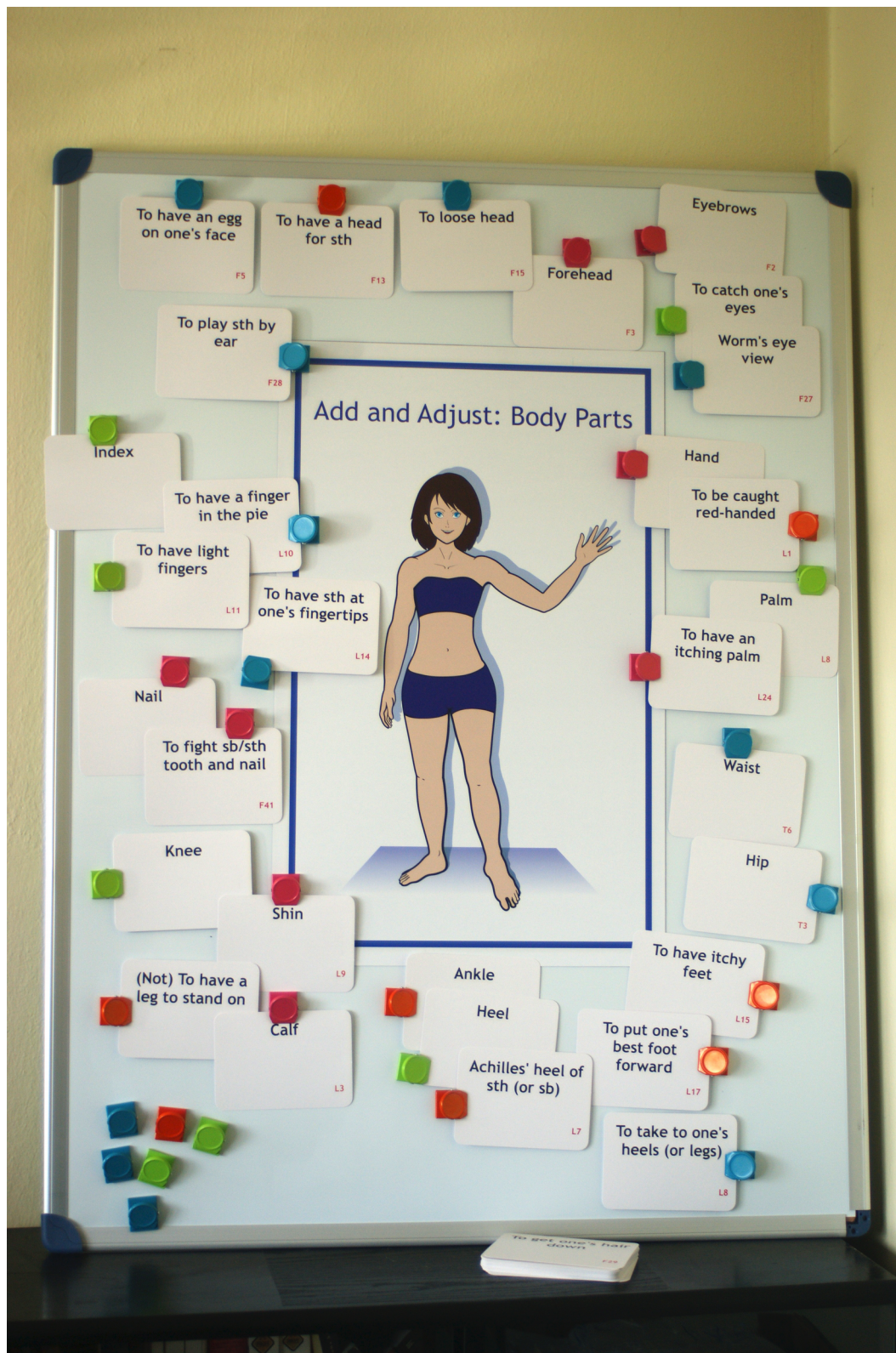
Obrazová příloha

Obr. 13: Konečná podoba didaktické pomůcky

Obr. 14: Didaktická pomůcka při aplikaci třiceti procvičovaných výrazů. Ukázka kombinace slovních výrazů pro začátečnickou úroveň s doplněním o výrazy z vyšších úrovní

Obr. 15: Využití vyššího počtu kartiček pro pokročilejší studijní skupinu

Bibliografie

Použitá literatura:

CULLEN, Kay. *A guide to idioms* / [editors Kay Cullen ... et al.]. Boston, Mass: Thomson, 2000. ISBN 1844805255.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.

ČERNOCHOVÁ, Miroslava, Tomáš KOMRSKA a Jaroslav NOVÁK. *Využití počítače při vyučování: náměty pro práci dětí s počítačem*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782726.

ČERNÝ, Michal. *Digitální informační kurátorství v pedagogickém kontextu*. Brno: Flow, 2015. ISBN 978-80-88123-03-3.

DOSTÁL, Jiří. *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Olomouc: VOTOBIA, 2008. ISBN 978-80-7409-003-5.

GRUBER, David. *Jak se efektivně učit cizí jazyk: s vložkou v angličtině pro simultánní četbu*. 7., upr. vyd. Ostrava: Gruber - TDP, 2008. ISBN 978-80-85624-27-4.

JANÍKOVÁ, Věra. *Osvojování cizojazyčné slovní zásoby: pedagogická, psychologická, lingvistická a didaktická východiska na příkladu němčiny jako cizího jazyka*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3877-2.

CHODĚRA, Radomír, Lumír RIES, František MALÍŘ, Jarmila MOTHEJZÍKOVÁ a Marie HANZLÍKOVÁ. *Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí: (metadidaktika, humanizace, alternativní metody, počítače)*. Rudná u Prahy: Editpress, 2001. ISBN 80-238-7482-9.

KUBÁLEK, Josef. *Práce s pomůckami na školách II. cyklu*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

LÖSCHMANN, Martin. *Effiziente Wortschatzarbeit: alte und neue Wege : Arbeit am Wortschatz : integrativ, kommunikativ, interkulturell, kognitiv, kreativ*. New York: P. Lang, c1993.

MAŇÁK, Josef a Marie NOVÁKOVÁ. *Nárys didaktiky*. 1. vyd. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1969.

MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky [Maňák, 1994]*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1994. 111 s. ISBN 80-210-0210-741.

MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 5. dot. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1124-6.

MAREŠ, Jiří, Jan PRŮCHA a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782521.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 1. vyd. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 1996. ISBN 8071780707.

PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2004. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-047-X.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

STUHLÍKOVÁ, Iva, Tomáš JANÍK, Zdeněk BENEŠ, et al. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Syntézy výzkumu vzdělávání. ISBN 978-80-210-7769-0.

ŠIMONOVÁ, Marie. *Digitální učební materiály pro výuku výtvarných předmětů* [DVD]. 2013. Diplomové práce. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce Tomáš Chorý.

Seznam internetových zdrojů:

Angličtina - Slovníky pro PC. *Lingea s.r.o.* [online]. ©2008 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://www.lingea.cz/aplikace/anglictina>

Anki [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://apps.ankiweb.net/>

Computer Media [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.computermedia.cz/>

GRUBER, David. *Kartičková metoda cizojazyčných slovíček a frází*. [online]. Idnes, 2014 [cit. 2017-03-04]. Dostupné z: <http://gruber.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=412631>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z WWW:http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf.

The Free Dictionary: Idioms [online]. ©2003 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://idioms.thefreedictionary.com>

Cambridge Dictionary: Idioms [online]. ©2017 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/>

8.3.1 Seznam vyobrazení:

Obr. 1: Ukázka edukačního plakátu

Zdroj: The Human Body Poster. In: Daydream education [online]. ©2016 [cit. 2017-04-06].

Dostupné z: <https://www.daydreameducation.co.uk/poster-the-human-body-din018>

Obr. 2: Ukázka edukačního plakátu

Zdroj: Human Body and Appearance. In: Naučné karty [online]. ©2017 [cit. 2017-04-06].

Dostupné z: <http://www.naucnekarty.cz/anglictina/52-human-body.html>

Obr. 3: Ukázka edukačního plakátu ze sady Step by Step

Zdroj: MENDONÇA, Sandra. *English Step by Step*. 2012 [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z:

<http://www.teachenglishstepbystep.com/step-by-step---5th-and-6th-graders.html>

Obr. 4: Ukázka naučné karty, přední strana s ilustrací

Zdroj: Vlastní fotodokumentace,

Vydavatel učební pomůcky: *Computer Media* [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z:

<http://www.computermedia.cz/>

Obr. 5: Ukázka naučné karty, zadní strana shrnující slovní zásobu k tématu

Zdroj: Vlastní fotodokumentace,

Vydavatel učební pomůcky: *Computer Media* [online]. [cit. 2017-04-18]. Dostupné z:

<http://www.computermedia.cz/>

Obr. 6: Ukázka vyrobených kartiček

Zdroj: Kartičková metoda. In: Veselá doučování [online]. ©2013 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z:

<http://veseladoucovani.blog.cz/1303/kartickova-metoda>

Obr. 7: Konečná podoba navržené učební pomůcky

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 8: Původní návrh s částečně naznačeným stínováním

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 9: Náčrt návrhu, od kterého se odvíjela další část grafického zpracování

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 10: Konečná podoba hlavního vizuálního motivu

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 11: Ukázka provedení kartiček

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 12: Využití magnetické klipsy

Zdroj: Vlastní fotodokumentace

Obr. 13: Konečná podoba didaktické pomůcky

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 14: Didaktická pomůcka při aplikaci třiceti procvičovaných výrazů. Ukázka kombinace slovních výrazů pro začátečnickou úroveň s doplněním o výrazy z vyšších úrovní

Zdroj: Autorská tvorba

Obr. 15: Využití vyššího počtu kartiček pro pokročilejší studijní skupinu

Zdroje: Autorská tvorba

Další přílohy

CD

Seznam využitých lexikálních výrazů:

Add and Adjust: Body Parts - List of content

Basic:

F1	Face	Ear
F2		Eye
F3		Hair
F4		Mouth
F5		Nose
F6		Tongue
F7		Tooth
T1	Torso	Back
T2		Chest
T3		Neck
T4		Stomach
L1	Limbs	Arm
L2		Feet
L3		Finger
L4		Hand
L5		Knee
L6		Leg
L7		Shoulder
L8		Thumb
L9		Toe

Advanced:

F1	Face	Eyebrows
F2		Eyelid
F3		Forehead
F4		Cheek
F5		Chin
F6		Lip
T1	Torso	Breast
T2		Butt
T3		Hip
T4		Navel
T5		Shoulder blade
T6		Waist
L1	Limbs	Ankle
L2		Armpit
L3		Calf
L4		Elbow
L5		Heel
L6		Index
L7		Nail
L8		Palm
L9		Shin
L10		Thigh
L11		Wrist

Used abbreviations:

Sb – somebody

Sth – something

One's is used as possessive determiner

Extras:

B00	Body	To cut a fine figure	T1	Back	Behind one's back
F01	Face	On the face of it	T2		To back down
F02		To face the music	T3		To back sb up
F03		To face up to sth	T4		To put one's back up
F04		To fly in the face of sth	T5		To put one's back to the wall
F05		To have an egg on one's face	T6	Chest	To beat one's chest (or breast)
F06		To have the face to do sth	T7		To get something off one's chest
F07		To take sth at one's face value	T8	Neck	A pain in the neck
F08	Head	Head over heels	T9		Hard to swallow
F09		To be head and shoulders above sb	T10		To be neck and neck
F10		To be off one's head	L1	Hands	To be caught red-handed
F11		To be unable to make head or tail of sth	L2		To change hands
F12		To come to a head	L3		To be hand in glove (with sb)
F13		To have a head for sth	L4		To give to lend sb a hand
F14		To have a head start	L5		To have one's hands tied
F15		To loose head	L6		To have the upper hand
F16		To put one's heads together	L7	Heel	Achilles' heel of sth (or sb)
F17		To talk over one's head	L8		To take to one's heels (or legs)
F18	Eyes	A sight for sore eyes	L9	Finger	To have a finger in every pie
F19		To be all eyes	L10		To have a finger in the pie
F20		To catch one's eyes	L11		To have light fingers
F21		To give sb evil eyes	L12		To keep sb cross fingers
F22		To keep an eye on	L13		To put (or lay) one's finger on sth
F23		To lay eyes on	L14		To have sth at one's fingertips
F24		To make eyes at sb	L15	Foot	To have itchy feet
F25		To see eye on eye	L16		To sweep sb off his feet
F26		With an eye to (doing) sth	L17		To put one's best foot forward
F27		Worm's eye view	L18		To put one's foot in sth
F28	Ear	To play sth by ear	L19	Leg	(Not) To have a leg to stand on
F29	Hair	To get one's hair down	L20		To give sb a leg up
F30		To keep one's hair on	L21		To be on one's last legs
F31	Nose	To have a (good) nose for sth	L22		To shake a leg
F32		To nose about (or around) sth	L23		With one's tail between one's legs
F33		To nose into sth	L24	Palm	To have an itching palm
F34		To pay through one's nose	L25	Thumb	Be all thumbs
F35	Tongue	To bite one's tongue	L26		To give sth the thumbs up
F36		To hold a tongue	L27		To give sth the thumbs down
F37		A slip of the tongue	L28		To have a green thumb
F38	Teeth	By the skin of one's teeth	L29		Under one's thumb
F39		In the teeth of sth	L30	Toe	To toe the line (or mark)
F40		To be long in the tooth	L31	Shoulder	A shoulder to cry on
F41		To fight sb/sth tooth and nail	L32		A cold shoulder
F42		To get one's teeth into sth	L33		Straight from the shoulder
F43		To put teeth into sth	L34		To be a weight off one's shoulders

Anotace

Jméno a příjmení: Lenka Strouhalová

Katedra: Katedra Výtvarné výchovy

Vedoucí práce: Akad. soch. Tomáš Chorý, ArtD.

Rok obhajoby: 2017

Název práce: Didaktická pomůcka

Title: Teaching Aid

Anotace práce: Bakalářská práce je zaměřena na vytvoření prototypu učební pomůcky. Tato je tvořena plakátem s hlavním vizuálním motivem, sadou magnetických klipsů a karet se slovní zásobou a magnetickou tabulí jako pracovním podkladem. Teoretická část se zabývá definicí termínu učební pomůcka, vysvětluje její roli při výuce a její náležitosti. Rozebírá grafické zpracování vybraných učebních pomůcek, které nejvíce inspirovali vytvoření příkladové didaktické pomůcky. Praktická část se věnuje vytvoření prototypu didaktické pomůcky pro výuku vybrané slovní zásoby k tématu lidského těla v anglickém jazyce, shrnuje průběh procesu vzniku, využití a účel navržené didaktické pomůcky.

Klíčová slova: Učební pomůcka, didaktická pomůcka, grafický design, anglický jazyk, části lidského těla, slovní zásoba

Anotation: The bachelor thesis is focused on a creation of a teaching aid prototype. The teaching aid consists of a poster as the main visual motif, a set of magnetic clips and a set of cards with selected vocabulary and white magnetic board. The theoretical part defines the term teaching aid, explains its role during the educational process and its particularities. It analyses the chosen teaching aids which inspired the created model of teaching aid the most. The practical part is focused on the creation of the teaching aid prototype dedicated to the specified vocabulary topic of human body parts in English language, it includes the progress summary, the utilization and the aims of the designed teaching aid.

Key words: Teaching aid, graphic design, English language, body parts, vocabulary

Přílohy vázané v práci: CD

Rozsah práce: 45 stran